

Religia w szkołach

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2024

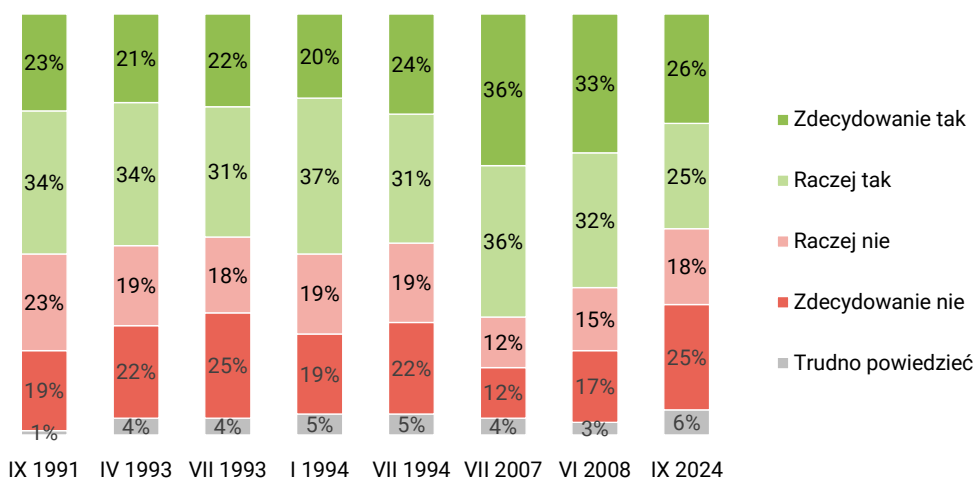
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Rząd wprowadza zmiany związane z nauczaniem religii. Niektóre z nich, takie jak łączenie klas na lekcje religii i niewliczanie oceny z tego przedmiotu do średniej ocen rocznych, już weszły w życie w bieżącym roku szkolnym. Z kolei od września przyszłego roku wymiar lekcji religii ma zostać zmniejszony do jednej godziny lekcyjnej tygodniowo. W ostatnim sondażu¹ sprawdziliśmy, co o tym i – generalnie – o obecności religii w szkołach sądzą Polacy.

Połowa badanych (51%) opowiada się za obecnością religii w szkołach publicznych. Przeciw jest ponad dwie piąte respondentów (43%). Po wzroście poparcia dla nauczania religii w szkołach, który obserwowaliśmy w latach 2007 i 2008, obecnie spadło ono do poziomu najniższego w historii naszych badań, czyli od 1991 roku.

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, religia powinna być nauczana w szkołach publicznych czy też nie?*

* W badaniach realizowanych od roku 1991 do 1994 w pytaniu używano terminu „szkoła państwowa”

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (413) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 12 do 22 września 2024 roku na próbie liczącej 941 osób (w tym: 64,2% metodą CAPI, 23,0% – CATI i 12,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Najwyższy poziom poparcia dla nauczania religii w szkołach publicznych obserwujemy przede wszystkim wśród badanych zaangażowanych w praktyki religijne, czyli takich, którzy uczestniczą w nich co najmniej raz w tygodniu, a poza tym wśród identyfikujących się z prawicą. Wyraźnie *in plus* wyróżniają się tu potencjalni wyborcy Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość. Natomiast najsilniej sprzeciw w tej sprawie wyrażają osoby nieuczestniczące w praktykach religijnych, mające lewicowe poglądy, a jeśli chodzi o preferencje partyjne – popierające Lewicę lub Koalicję Obywatelską. Zwolennicy Trzeciej Drogi są pod tym względem bardziej podzieleni, niemniej również wśród nich przeważają głosy, że religia nie powinna być nauczana w szkołach publicznych.

TABELA 1

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, religia powinna być nauczana w szkołach publicznych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	77	19	4
Konfederacja Wolność i Niepodległość	67	25	7
Trzecia Droga	45	54	2
Koalicja Obywatelska	24	72	4
Lewica	15	83	2

Spójeczno-demograficzne zróżnicowania opinii w tej sprawie są w pewnym sensie pochodną różnic światopoglądowych i politycznych. Tak więc zwolennicy obecności tego przedmiotu w szkołach to relatywnie częściej mieszkańcy wsi, badani mający wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, rolnicy, robotnicy, respondenci uzyskujący najniższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym i niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej, a także ankietowani w wieku od 35 do 44 lat i od 55 do 64 lat. Z kolei przeciwnikami obecności religii w szkole są w większej mierze najmłodsi badani, uczniowie i studenci, ale też osoby mające od 45 do 54 lat, mieszkańcy największych miast, badani najlepiej wykształceni, kadra kierownicza i specjaliści, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy oraz respondenci uzyskujący wysokie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym.

Poza tym warto zauważyć, że za lekcjami religii w szkołach publicznych częściej opowiadają się osoby z gospodarstw domowych, w których są uczniowie. Pozostali badani nieco częściej są temu przeciwni, a dodatkowo rzadziej mają w tej sprawie wyrobioną opinię.

TABELA 2

Czy w Pana(i) gospodarstwie domowym są dzieci lub młodzi ludzie w wieku od 7 do 19 lat, którzy uczą się w szkole podstawowej, średniej lub branżowej?	Czy, Pana(i) zdaniem, religia powinna być nauczana w szkołach publicznych czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	57	40	3
Nie	49	44	7

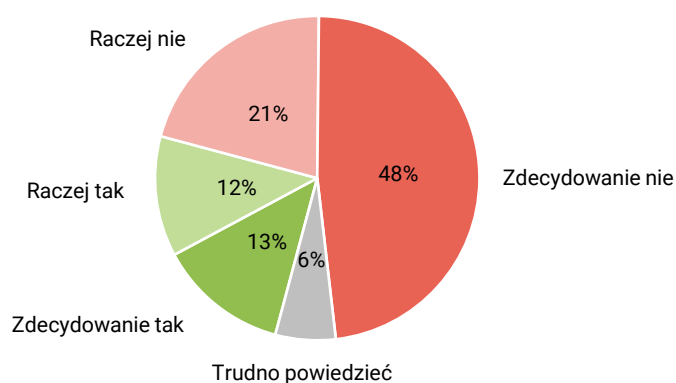
Wszystkich badanych, niezależnie od tego, jak zapatrują się na obecność religii w szkołach, zapytaliśmy o szczegółowe rozwiązania dotyczące jej nauczania. Zaczniemy od tych, które już teraz funkcjonują.

WLICZANIE OCENY Z RELIGII DO ŚREDNIEJ

Siedmiu na dziesięciu badanych (69%) aprobuje niewliczanie oceny z religii do średniej na koniec roku szkolnego. Przeciwnego zdania jest co czwarty (25%). W stosunku do lat 2007–2008 opinia o nieuwzględnianiu oceny z religii, choć wówczas też przeważała, teraz jeszcze się umocniła.

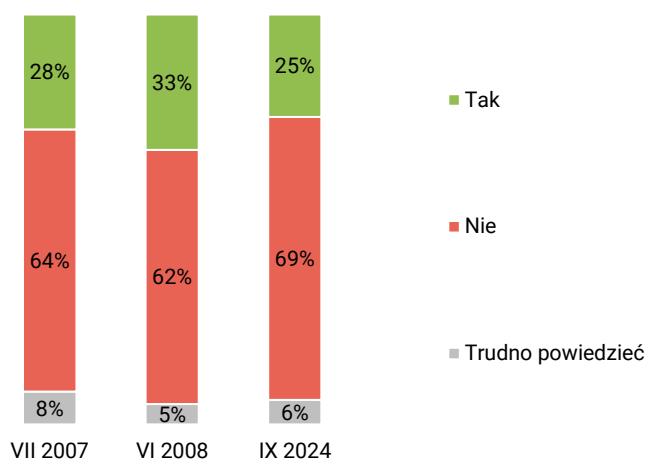
CBOS

RYS. 2. Czy, według Pana(i), ocena z religii powinna być uwzględniana przy liczeniu średniej na koniec roku szkolnego czy też nie?

CBOS

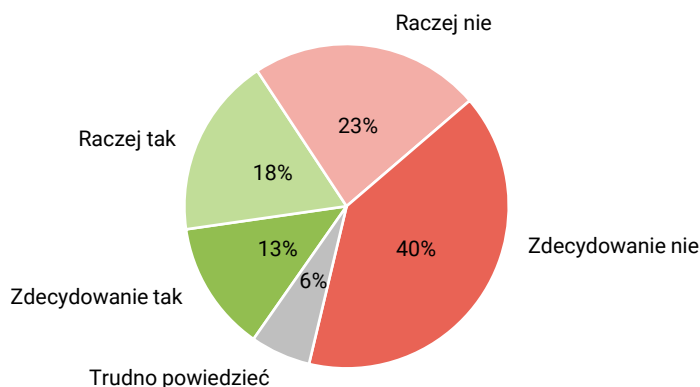
RYS. 3. Czy, według Pana(i), ocena z religii powinna być uwzględniana przy liczeniu średniej na koniec roku szkolnego czy też nie?

Polacy są też na ogół (63%) przeciwni temu, by nauka religii kończyła się wystawieniem oceny na koniec roku. Za ocenianiem opowiada się niespełna jedna trzecia badanych (31%). Na przestrzeni lat obserwujemy wzrost odsetka opowiadających się za zmianą obowiązujących zasad.

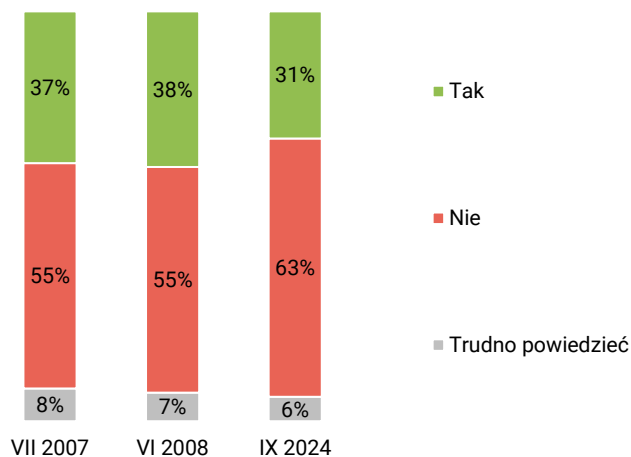
CBOS

RYS. 4. Czy, ogólnie rzecz biorąc, nauka religii powinna być „na stopień”, czyli kończyć się wystawieniem oceny, podobnie jak w przypadku innych przedmiotów szkolnych, czy też nie?

CBOS

RYS. 5. Czy, ogólnie rzecz biorąc, nauka religii powinna być „na stopień”, czyli kończyć się wystawieniem oceny, podobnie jak w przypadku innych przedmiotów szkolnych, czy też nie?

Oceniania religii i wliczania oceny do średniej na koniec roku nie popierają w zdecydowanej większości (odpowiednio 89% i 93%) badani przeciwni obecności tego przedmiotu w szkołach publicznych. Osoby opowiadające się nauką religii w szkołach są pod tym względem podzielone – na ogół uważają one, że religia powinna być „na stopień” (51% wobec 42%), ale ocena ta nie powinna być uwzględniana przy liczeniu średniej na koniec roku (52% wobec 42%). Generalnie poparciui wystawiania ocen i wliczania ich do średniej sprzyja duże zaangażowanie w praktyki religijne, czyli uczestnictwo w nich kilka razy w tygodniu (odpowiednio 62% wobec 33% i 51% wobec 44%). Jeśli

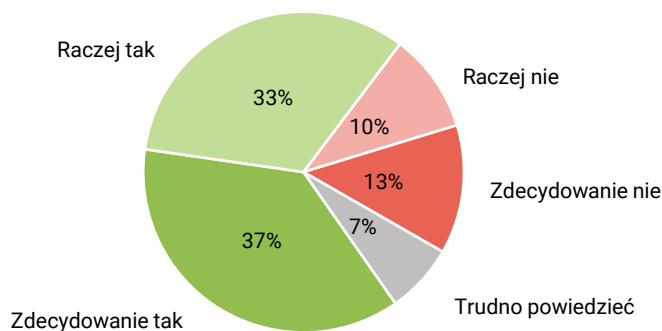
chodzi o elektoraty partyjne, jedynym, który opowiada się przeważająco za wystawianiem ocen z religii i wliczaniem ich do średniej jest elektorat Prawa i Sprawiedliwości (odpowiednio 58% wobec 36% i 51% wobec 42%).

ŁĄCZENIE KLAS NA LEKCJE RELIGII

Dużym poparciem cieszy się – już wprowadzone – łączenie klas na lekcji religii w sytuacji, gdy w jednej klasie uczniów uczęszczających na religię jest mniej niż siedmioro. Aprobata tego rozwiązania wyraża siedmiu na dziesięciu ankietowanych (70%), a nie zgadza się na nie niespełna co czwarty badany (23%).

CBOS

RYS. 6. Czy popiera Pan(i) łączenie klas na lekcje religii w przypadku, jeśli w jednej klasie liczba uczniów uczęszczających na religię jest mniejsza niż siedmioro?

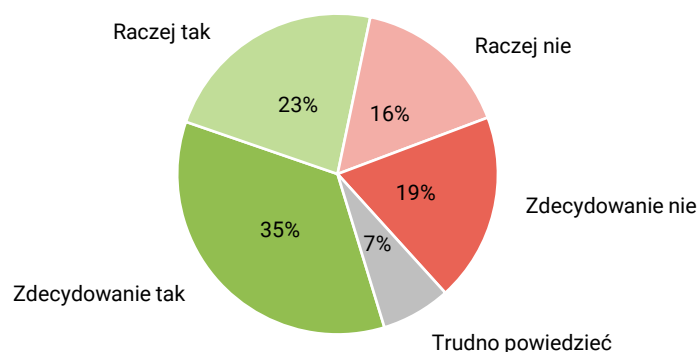
Aprobata łączenia klas przeważa zarówno wśród badanych popierających obecność religii w szkołach, jak i wśród respondentów temu przeciwnych (odpowiednio 61% i 82%). Wśród tych pierwszych jedna trzecia oponuje wobec tego rozwiązania (33% wobec 12% wśród niezgadających się na naukę religii w szkołach). Ogólnie rzecz biorąc poparcie łączenia klas na lekcjach religii w sytuacji małej liczby uczniów przeważa – w mniejszym lub większym stopniu – we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych i potencjalnych elektoratach.

JEDNA LEKCJA RELIGII W TYGODNIU

Z przychylnością niemal sześciu na dziesięciu badanych (58%) spotyka się – jeszcze niewprowadzone – ograniczenie lekcji religii w szkołach publicznych do jednej godziny tygodniowo. Nie zgadza się na to ponad jedna trzecia respondentów (35%).

CBOS

RYS. 7. Czy popiera Pan(i) ograniczenie lekcji religii w szkołach publicznych z dwóch godzin lekcyjnych do jednej godziny lekcyjnej tygodniowo?

Ograniczenia liczby lekcji religii na ogół nie popierają osoby opowiadające się za nauczaniem tego przedmiotu w szkołach.

TABELA 3

Czy, Pana(i) zdaniem, religia powinna być nauczana w szkołach publicznych czy też nie?	Czy popiera Pan(i) ograniczenie lekcji religii w szkołach publicznych z dwóch godzin lekcyjnych do jednej godziny lekcyjnej tygodniowo?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
w procentach			
Tak	37	57	7
Nie	86	11	4

Propozycja ta na ogół rodzi sprzeciw osób zaangażowanych w praktyki religijne, szczególnie uczestniczących w nich kilka razy w tygodniu, a także identyfikujących się z prawicą i zamierzających głosować na Prawo i Sprawiedliwość. Poza elektoratami rządzącej koalicji, wysoki poziom poparcia dla zmniejszenia wymiaru godzinowego lekcji religii obserwujemy wśród osób o lewicowych poglądach i nieangażujących się religijnie, a poza tym wśród najmłodszych badanych, uczniów i studentów.

TABELA 4

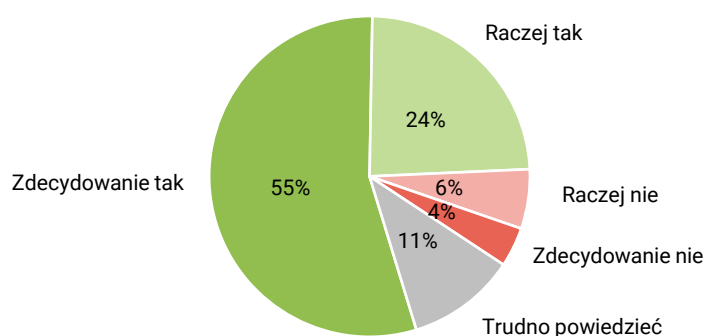
Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy popiera Pan(i) ograniczenie lekcji religii w szkołach publicznych z dwóch godzin lekcyjnych do jednej godziny lekcyjnej tygodniowo?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	30	67	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość	56	38	6
Trzecia Droga	78	16	6
Koalicja Obywatelska	84	11	5
Lewica	89	11	0

RELIGIA NA POCZĄTKU LUB NA KOŃCU ZAJĘĆ

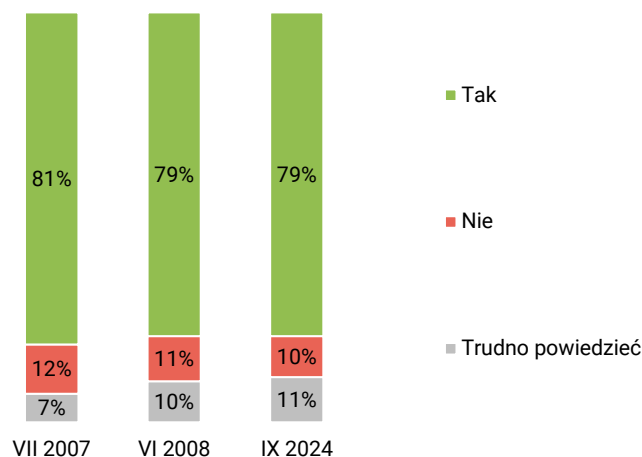
Szkoły nie są obecnie zobligowane do umieszczania lekcji religii na początku lub na końcu zajęć. Jeśli odbywa się ona pomiędzy innymi zajęciami obowiązkowymi, muszą natomiast zapewnić opiekę uczniom, którzy nie uczęszczają na religię. Postulat, by lekcje religii odbywały się na początku lub na końcu dnia nauki, jest popierany przez ośmiu na dziesięciu badanych (79% wobec 10% będących przeciwnego zdania). Stosunek Polaków do tego rozwiązania jest na przestrzeni lat stabilny.

CBOS

RYS. 8. Czy, Pana(i) zdaniem, lekcje religii powinny odbywać się na początku lub na końcu dnia nauki tak, aby osoby nieuczęszczające na religię nie musiały czekać między lekcjami?

RYS. 9. Czy, Pana(i) zdaniem, lekcje religii powinny odbywać się na początku lub na końcu dnia nauki tak, aby osoby nieuczęszczające na religię nie musiały czekać między lekcjami?

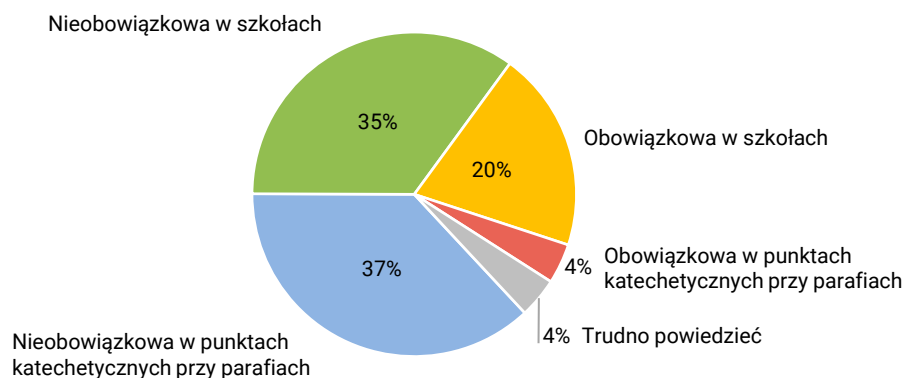

Jest to kwestia mało kontrowersyjna – spotyka się na ogół z aprobatą we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych, elektoratach i niezależnie od stosunku do nauczania religii w szkołach publicznych.

OBOWIĄZKOWA CZY NIEOBOWIĄZKOWA, W SZKOŁACH CZY W PARAFIACH?

Z wyraźnie większą aprobatą spotyka się nauczanie religii jako przedmiotu nieobowiązkowego niż obowiązkowego (72% wobec 24%). Osoby, które uważają, że powinna być ona nieobowiązkowa, dzielą się na dwie podobnie liczne grupy, jeśli chodzi o kwestię, czy uczyć jej w punktach katechetycznych przy parafiach (37%) czy też w szkołach (35%). Pozostali badani, uważających, że religia powinna być obowiązkowa, częściej lokują ją w szkołach niż w punktach katechetycznych (20% wobec 4%).

RYS. 10. Jaka forma nauczania religii byłaby, Pana(i) zdaniem, najlepsza?

Badani niezgadający się na nauczanie religii w szkołach publicznych uważają w większości, że powinna być ona dostępna dla chętnych w punktach katechetycznych. Z kolei respondenci opowiadający się za obecnością lekcji religii w szkołach dzielą się na dwie zbliżone liczebnie grupy, różniące się stosunkiem do kwestii obowiązkowości tego przedmiotu, z minimalną przewagą tych, którzy optują za jej fakultatywnością.

TABELA 5

Czy, Pana(i) zdaniem, religia powinna być nauczana w szkołach publicznych czy też nie?	Jaka forma nauczania religii byłaby, Pana(i) zdaniem, najlepsza?				
	Nieobowiązkowa w punktach katechetycznych przy parafiach	Nieobowiązkowa w szkołach	Obowiązkowa w szkołach	Obowiązkowa w punktach katechetycznych przy parafiach	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	12	42	38	3	4
Nie	69	25	0	5	1

***

Obecność religii w szkołach nadal spotyka się z poparciem większej części społeczeństwa, przy czym obecnie jest ono mniejsze niż kiedykolwiek wcześniej począwszy od lat 90. Polacy na ogół widzą religię w systemie edukacji jako przedmiot nieobowiązkowy, umieszczany w planie zajęć na początku lub na końcu dnia nauki, z możliwością łączenia klas w sytuacji zbyt małej liczby uczniów. Zdaniem większości badanych nie powinien on podlegać ocenie, a ewentualna ocena nie powinna być brana pod uwagę przy obliczaniu średniej na koniec roku szkolnego. Z aprobatą przeważającej części respondentów spotyka się ograniczenie obecności religii w szkołach poprzez zmniejszenie liczby godzin lekcyjnych z dwóch do jednej tygodniowo.

Opracował

Michał Feliksiak